ECLI:LV:AT:2017:1122.A420282717.4.L

Lieta Nr. A420282717

SKA-1543/2017

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa

LĒMUMS

Rīgā 2017.gada 22.novembrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnese Veronika Krūmiņa

tiesnese Ilze Skultāne

tiesnese Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 12.septembra lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/ 2015.gada 9.februārī vērsās Valsts meža dienestā (turpmāk – dienests) par apliecinājuma izsniegšanu koku ciršanai kopšanas cirtē pieteicējas īpašuma /adrese/, 1.kvartāla 7.nogabalā 1 ha platībā.

Veicot pārbaudi dabā, tika konstatēta patvaļīgi veikta kailcirte minētajā nogabalā 0,29 ha platībā, par ko ierosināts kriminālprocess.

[2] Ar dienesta Dienvidkurzemes virsmežniecības Aizputes nodaļas vecākā mežziņa 2015.gada 19.marta lēmumu Nr.B3.1.3-13/77 izbeigta administratīvā lietvedība, kura tika uzsākta, pamatojoties uz pieteicējas 2015.gada 9.februāra iesniegumu.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 12.septembra spriedumu lietā Nr.A420147816 konstatēts, ka administratīvās lietvedības izbeigšanai nebija pamata. Dienestam uzlikts pienākums mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās izskatīt minēto pieteicējas iesniegumu par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu un, izdarot lietderības apsvērumus, izdot administratīvo aktu. Spriedums šajā daļā stājās spēkā 2016.gada 13.oktobrī.

[3] Dienesta Dienvidkurzemes virsmežniecības Aizputes nodaļas vecākais mežzinis, izskatot pieteicējas 2015.gada 9.februāra iesniegumu, ar 2017.gada 28.aprīļa lēmumu Nr.B3.1.3-13/40 atteica izsniegt ciršanas apliecinājumu iesniegumā norādītajā 1 ha platībā. Vienlaikus pieteicēja informēta par iespēju saņemt apliecinājumu kopšanas cirtes veikšanai 1.kvartāla 7.1.nogabalā 0,4 ha platībā, kas tiktu izsniegts pēc attiecīga iesnieguma saņemšanas.

Minēto lēmumu pieteicēja 2017.gada 6.jūnijā apstrīdēja dienesta ģenerāldirektoram, vienlaikus lūdzot atlīdzināt morālo kaitējumu un mantiskos zaudējumus, kas pieteicējai nodarīti iesnieguma par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu izskatīšanas procesā.

Dienesta ģenerāldirektors pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu daļā par mežziņa 2017.gada 28.aprīļa lēmumu pārsūtīja pēc piekritības dienesta Dienvidkurzemes virsmežniecības virsmežzinim, kurš ar 2017.gada 4.jūlija lēmumu Nr.VM3.1-10/760 apstrīdēto lēmumu atstāja spēkā. Virsmežziņa lēmumā norādīts, ka to var apstrīdēt dienesta ģenerāldirektoram.

Par pārējiem ar apstrīdēšanas iesniegumu aptvertajiem jautājumiem dienesta ģenerāldirektors 2017.gada 5.jūlijā un 7.augustā pieņēma pieteicējai nelabvēlīgus lēmumus.

[4] Pieteicēja vērsās administratīvajā tiesā par dienesta amatpersonu lēmumiem un rīcību iesnieguma par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu izskatīšanas procesā, kā arī morālā kaitējuma un materiālo zaudējumu atlīdzināšanu.

Pieteikumā norādīts turpmākais.

[4.1] Pieteicējai nepamatoti nav izsniegts ciršanas apliecinājums.

[4.2] Pieteicējai nodarīts morālais kaitējums, dienesta amatpersonām pieļaujot neobjektivitāti, veicot pārbaudes pieteicējai piederošajā īpašumā bez saskaņošanas ar viņu, kā arī demonstrējot pazemojošu attieksmi pret pieteicēju.

[4.3] Pieteicējai radušies mantiski zaudējumi, iegūstot pierādījumus dienesta izdarīto secinājumu par nelikumīgu koku ciršanu apšaubīšanai. Šos pierādījumus dienesta bezdarbības dēļ ieguva pati pieteicēja.

[4.4] Ar tiesas spriedumu uzliktais pienākums izdot administratīvo aktu jāizpilda augstākajai iestādei. Augstākajai iestādei ir pienākums mazināt privātpersonai nodarīto tiesību aizskārumu, pēc iespējas ātrāk izdodot prettiesiski neizdotu administratīvo aktu.

Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 76.panta otrajā daļā un 81.panta piektajā daļā noteikto, mežziņa 2017.gada 28.aprīļa lēmums, kurš pieņemts par apstrīdēto administratīvo aktu, ir pārsūdzams tiesā.

[5] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2017.gada 12.septembra lēmumu citstarp atteicās pieņemt pieteicējas pieteikumu. Lēmumā norādīts turpmākais.

[5.1] Pieteikums daļā, kurā lūgts atzīt par prettiesisku un atcelt mežziņa 2017.gada 28.aprīļa lēmumu un virsmežziņa 2017.gada 4.jūlija lēmumu, interpretējams kā prasījums izdot ciršanas apliecinājumu saimniecības /Nosaukums/ 1.kvartāla 7.nogabalā. Ar šo prasījumu saistīts arī atlīdzinājuma prasījums par morālo kaitējumu, kas radies iesnieguma par ciršanas apliecinājuma izdošanu izskatīšanas procesā veiktajām iestādes darbībām. Pieteikumu šajā daļā ir jāatsaka pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 5.punktu, jo pieteicēja nav ievērojusi Valsts meža dienesta likuma 10.pantā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Proti, pieteicēja apstrīdēja mežziņa 2017.gada 28.aprīļa lēmumu augstākā iestādē, un tas ar virsmežziņa 2017.gada 4.jūlija lēmumu atstāts negrozīts. Taču virsmežziņa 2017.gada 4.jūlija lēmums bija apstrīdams dienesta ģenerāldirektoram, kura pieņemtais lēmums būtu pārsūdzams tiesā.

Šāda ārpustiesas kārtība jāievēro arī gadījumā, ja administratīvais akts izdots, izpildot tiesas spriedumu.

[5.2] Pieteikums daļā par dienesta ģenerāldirektora 2017.gada 5.jūlija lēmuma Nr.VMD1-20/828 atcelšanu interpretējams kā pieteikums par iestādes rīcības, nesniedzot atbildi pēc būtības uz pieteicējas 2017.gada 17.marta iesniegumu un veicot pārbaudes pieteicējas īpašumā, atzīšanu par prettiesisku un ar šo rīcību nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu. Pieteikumu šajā daļā atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 11.punktu, jo šādu pieteikumu jau iepriekš atteikts pieņemt, pamatojoties uz minētā likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu sakarā ar to, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

[5.3] Pieteikumu daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu atsakāms pieņemt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Proti, pieteicējai izdevumi radušies, vācot pierādījumus un konsultējoties kriminālprocesa Nr.12261000915, kas uzsākts pēc Krimināllikuma 109.panta otrās daļas par patvaļīgu koku ciršanu, ietvaros. Līdz ar to nav konstatējama cēloņsakarība starp pieteicējai radītajiem zaudējumiem un iestādes izdotu administratīvo aktu vai veiktu faktisko rīcību. Apstāklis, ka kriminālprocess ir uzsākts, pamatojoties uz dienesta iesniegumu, nevar veidot cēloņsakarību ar pieteicējai radītajiem zaudējumiem. Vēršoties tiesībsargājošās iestādēs, dienests nav rīkojies administratīvā procesa ietvaros.

[6] Pieteicēja pārsūdzēja tiesneša lēmumu par pieteikuma nepieņemšanu. Blakus sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[6.1] Administratīvā procesa likuma 81.panta piektajā daļā paredzēta divpakāpju administratīvā akta apstrīdēšanas kārtība. Minētā norma ir speciālā tiesību norma un nodrošina visiem administratīvā procesa dalībniekiem vienlīdzīgas tiesības pēc otrā apstrīdēšanas līmeņa vērsties tiesā.

[6.2] Pēc tiesas sprieduma spēkā stāšanās administratīvajam procesam, kurš uzsākts sakarā ar pieteicējas 2015.gada 9.februāra iesniegumu par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu, bija jāturpinās tajā procesa stadijā (iestādes struktūrvienības līmenī), kurā apstrīdēšanas procesa ietvaros izdots

pēdējais lēmums, tātad dienesta augstākajā līmenī. Proti, dienesta ģenerāldirektoram bija jāizpilda tiesas spriedums un jāizdod galīgais administratīvais akts par pieteicējas 2015.gada 9.februāra iesnieguma izskatīšanu. Tiesnesis nepareizi secinājis, ka administratīvais process iestādē pēc tiesas sprieduma spēkā stāšanās sākas no jauna.

[6.3] Pieteicēja mežziņa 2017.gada 28.aprīļa lēmumu apstrīdēja dienesta ģenerāldirektoram. Apstāklis, ka iesniegums pārsūtīts zemākai struktūrvienībai, nenozīmē, ka pieteicēja nav ievērojusi ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Turklāt dienesta ģenerāldirektora 2017.gada 7.augusta lēmumā jau atzīts, ka ciršanas apliecinājums nav izsniedzams. Šis lēmums ir pārsūdzams tiesā. Tādēļ nebūtu loģiski vēlreiz vērsties dienestā, apstrīdot 2017.gada 28.aprīļa lēmumu.

Pieteicēja ir ievērojusi Valsts meža dienesta likuma 10.pantā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

[6.4] Pieteicējai nodarītajiem mantiskajiem zaudējumiem ir tieša cēloņsakarība ar konkrēto administratīvo lietu par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu. Konkrētie pierādījumi iegūti apstākļu pārbaudīšanai administratīvajā lietā, bet vēlāk pievienoti krimināllietai.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 76.panta otrā daļa noteic, ka administratīvo aktu var apstrīdēt padotības kārtībā augstākā iestādē. Savukārt 81.panta piektā daļa paredz, ka apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 3.panta pirmajai daļai šo likumu piemēro administratīvajā procesā iestādē, ciktāl citu likumu speciālajās tiesību normās nav noteikta cita kārtība.

Saskaņā ar Valsts meža dienesta likuma 10.pantu dienesta teritoriālo struktūrvienību amatpersonu izdotie administratīvie akti un faktiskā rīcība apstrīdama attiecīgās teritoriālās struktūrvienības vadītājam (virsmežzinim), dienesta teritoriālo struktūrvienību vadītāju (virsmežziņu) izdotie administratīvie akti un faktiskā rīcība apstrīdama ģenerāldirektoram, savukārt ģenerāldirektora izdotie administratīvie akti un faktiskā rīcība pārsūdzama tiesā.

Minētajā Valsts meža dienesta likuma normā ietverta kārtība, kāda jāievēro dienesta kompetencē esošu jautājumu izskatīšanai. Valsts meža dienesta likums ir speciālā tiesību norma attiecībā pret vispārējo administratīvo procesu regulējošo tiesību normu – Administratīvā procesa likumu. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15.panta septītajā daļā noteiktajam vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma.

Kā tas pareizi konstatēts pirmās instances tiesas tiesneša lēmumā, atbilstoši šai kārtībai mežziņa 2017.gada 28.aprīļa lēmums apstrīdams virsmežzinim, savukārt virsmežziņa 2017.gada 4.jūlijā pieņemtais lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu apstrīdams dienesta ģenerāldirektoram. Tikai dienesta ģenerāldirektora lēmums ir pārsūdzams tiesā.

Nav strīda, ka pieteicēja virsmežziņa 2017.gada 4.jūlija lēmumu nav apstrīdējusi dienesta ģenerāldirektoram, bet par tā atcelšanu uzreiz vērsusies tiesā.

Lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtības mērķis ir dot iespēju iestādei pašai vēlreiz pēc būtības izskatīt lietu un pārbaudīt pieņemtā lēmuma tiesiskumu, tādējādi novēršot iespējamās kļūdas un atrisinot tiesisko strīdu iestādē. Pirms iestādes izdotais administratīvais akts nav izvērtēts augstākā iestādē pēc būtības, tiesa nevar veikt attiecīgā administratīvā akta pārbaudi.

Augstākā tiesa nekonstatē pamatu atkāpties no likumdevēja iedibinātās kārtības ievērošanas. Pieteicējas argumenti, ka ar tiesas spriedumu uzliktais pienākums izdot administratīvo aktu jāizpilda uzreiz augstākai iestādei, balstīti kļūdaini izprastā tiesiskajā pamatojumā.

Tas, ka administratīvais process iestādē noris, pamatojoties uz tiesas uzliktu pienākumu, nevar būt pamats apiet likumā nodibinātu procesa norises kārtību tiesiskā strīda ārpustiesas izskatīšanai. Īpaši ņemot vērā to, ka pieteicējas iesnieguma izskatīšana pēc būtības iestādē iepriekš nav notikusi.

[8] Procesuālo normu ievērošana nav pašmērķis. Katra procesuālā norma ir radīta, lai nodrošinātu kāda lietderīga mērķa sasniegšanu, un līdz ar to, piemērojot procesuālo normu, tā jāinterpretē, ņemot vērā tās mērķi (*Augstākās tiesas 2007.gada 31.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-76/2007 9.punkts*).

Dienesta ģenerāldirektora 2017.gada 7.augusta lēmumā Nr.VMD1-20/1024 sniegts vērtējums tam, vai pieteicējai pienākas morālā kaitējuma atlīdzinājums par ciršanas apliecinājuma neizsniegšanu no 2015.gada marta un tiesas sprieduma ilgstošu neizpildīšanu. Lēmumā citstarp norādīts, ka dienestā joprojām nav saņemts atbilstoši tiesību normām noformēts pieteicējas iesniegums atļaujas saņemšanai koku ciršanai saimniecībā /Nosaukums/, kas bijis par pamatu formālam atteikumam izsniegt apliecinājumu. Tas pats minēts arī dienesta iesniegtajos paskaidrojumos par lietas ierosināto daļu (sniegti 2017.gada 13.oktobrī).

No minētā saprātīgi izriet dienesta ģenerāldirektora nostāja jautājumā, kādēļ pieteicējai nav izsniegts un arī šobrīd nav izsniedzams ciršanas apliecinājums. Augstākajai tiesai nav pamata domāt, ka ir novērsti tie iemesli, kuri kalpoja par šķērsli apliecinājuma izsniegšanai. Pastāvot šādiem apstākļiem, ir apšaubāmi, ka dienesta ģenerāldirektors sniegtu atšķirīgu vērtējumu par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu pieteicējai virsmežziņa 2017.gada 4.jūlija lēmuma apstrīdēšanas gadījumā. Ar pietiekamu ticamību var apgalvot, ka apstrīdēšanas iznākums neko nemainītu pašlaik esošajā

tiesiskajā situācijā.

Ņemot vērā konkrētos apstākļus, nepieņemt pieteikumu tādēļ, ka pieteicēja nav apstrīdējusi virsmežziņa 2017.gada 4.jūlija lēmumu dienesta ģenerāldirektoram, būtu pārlieku liela formalitāte un nesekmētu privātpersonas tiesību ievērošanu.

Pamatojoties uz minēto, Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 12.septembra lēmums ir atceļams daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par pienākuma uzlikšanu dienestam izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par apliecinājuma koku ciršanai saimniecībā /Nosaukums/ 1.kvartāla 7.nogabalā izsniegšanu. Attiecīgi arī nepastāv tiesneša lēmumā norādītais pamats nepieņemt morālā kaitējuma atlīdzinājuma prasījumu.

[9] Pirmās instances tiesas tiesnesis, izskatot tādu pašu pieteikumu kā konkrētajā lietā, 2017.gada 11.augustā lietā Nr.670013917 atteicās pieņemt pieteicējas pieteikumu, tostarp par dienesta rīcību, nesniedzot atbildi pēc būtības uz pieteicējas 2017.gada 17.marta iesniegumu un veicot pārbaudes pieteicējas īpašumā, un ar to saistīto atlīdzinājumu. Atteikums pamatots ar Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo minētās dienesta darbības nav faktiskā rīcība, tādēļ to tiesiskums nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā. Norādītās dienesta darbības ir vērstas uz lēmuma pieņemšanu par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu.

Šāds atteikums kalpoja par pamatu atkārtoti iesniegtā pieteicējas pieteikuma nepieņemšanai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 11.punktā noteiktajam.

Augstākā tiesa atzīst, ka pieteicējas prasījumi par atbildes nesniegšanu uz viņas 2017.gada 17.marta iesniegumu, kurā pausti iebildumi par mežziņa norādījumu iesniegt korektu iesniegumu ciršanas apliecinājumam, un privātīpašuma pārkāpšanu ietveras prasījumā par ciršanas apliecinājuma izsniegšanu. Tas nozīmē, ka tie nav izlemjami atrauti no pamatprasījuma. Tiesneša lēmums par pieteikuma nepieņemšanu attiecīgajā daļā ir atceļams kā nepamatots.

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tātad atlīdzinājuma prasījumam ir jābūt saistāmam ar konkrētu iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Pieteicēja norāda, ka viņai radušies izdevumi, iegūstot pierādījumus administratīvajā procesā, nevis kriminālprocesā, kā to secinājis tiesnesis.

Augstākā tiesa no lietā esošajiem materiāliem negūst pārliecību par to, kādos nolūkos iegūti tie pierādījumi, kuru izmaksas pieteicēja lūdz atlīdzināt. Proti, tas, ka konkrētie dokumenti iesniegti kriminālprocesā, tos neliedz izmantot arī administratīvajā procesā vienu un to pašu apstākļu pamatošanai. Nozīmīgi ir tas, vai šo pierādījumu iegūšanas nepieciešamība ir bijusi cēloniskā sakarā ar dienesta amatpersonu veiktu prettiesisku faktisko rīcību vai pieņemtu prettiesisku administratīvo aktu.

Pirmās instances tiesas tiesnesis pārsteidzīgi un bez pietiekamas pārliecināšanās secinājis, ka konkrēto pierādījumu iegūšana saistāma ar kriminālprocesu. Ir acīmredzami, ka /pers. B/ ir apmaksājis mežsaimniecības eksperta konsultācijas kriminālietas nepieciešamībām, kā tas redzams no maksājuma uzdevuma. Taču ar to nav pietiekami, lai bez papildu pierādījumiem apgalvotu, ka tādēļ visi izdevumi, uz kuriem pieteicēja norāda kā viņai atlīdzināmiem, radušies kriminālprocesa vajadzībām.

Tiesneša lēmums nepieņemt pieteikumu par mantiskajiem zaudējumiem ir atceļams.

[11] Apkopojot minēto, atzīstams, ka Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 12.septembra lēmums, ar kuru atteikts pieņemt pieteicējas pieteikumu, ir atceļams un jautājums par pieteikuma virzību attiecīgajā daļā ir nododams jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma

Apmierināt /pers. A/ blakus sūdzību.

Atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 12.septembra lēmumu par atteikšanos pieņemt /pers. A/ pieteikumu un nodot jautājumu

par pieteikuma virzību attiecīgajā daļā jaunai izskatīšanai Administratīvajā rajona tiesā.

Atmaksāt /pers. A/ drošības naudu 15 *euro*.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese V. Krūmiņa

Tiesnese I. Skultāne

Tiesnese R. Vīduša